

Advies batterijen en accu's

over het ontwerp-KB tot wijziging van het KB van 17 maart 1997 inzake batterijen en accu's die gevaarlijke stoffen bevatten en van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 17 juni 1993 betreffende de batterijen en accu's die bepaalde gevaarlijke stoffen bevatten

Gevraagd door de Staatssecretaris voor Leefmilieu, de heer Jan Peeters, in een brief van 5 juli 1999;

Overhandigd aan zijn opvolger, de Minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu, mevrouw Magda Aelvoet;

Vorbereid door de subwerkgroep Productnormen;

Goedgekeurd door de Algemene Vergadering op 14 december 1999 (zie bijlage 1).

A. Inleiding

a) Huidige wetgeving

[1] Tot op heden is het KB van 17 maart 1997 inzake batterijen en accu's van toepassing (B.S., 7 juni 1997). Art. 1 geeft enkele definities. Art. 2 van dit besluit verbiedt het op de markt brengen van :

- alkali-mangaanbatterijen bestemd voor langdurig gebruik onder extreme omstandigheden die meer dan 0,05 gewichtsprocent kwik bevatten,
- andere alkali-mangaanbatterijen die meer dan 0,025 gewichtsprocent kwik bevatten.

Dit verbod geldt niet voor knoopcelbatterijen. Dit artikel is de omzetting van art.3, lid 1 van Richtlijn 91/157/EEG van 18 maart 1991 van de Raad van de Europese Gemeenschappen inzake batterijen en accu's die gevaarlijke stoffen bevatten.

[2] Artikel 3 van het KB bepaalt dat programma's opgesteld moeten worden met het oog op de vermindering van de hoeveelheid zware metalen in batterijen en accu's. Deze bepaling volgt hiermee art. 6 van Richtlijn 91/157/EEG. België werd evenwel veroordeeld door het Hof van Justitie in een arrest van 21 januari 1999 omdat het geen echte programma's opgesteld heeft, ook al heeft het een aantal verspreide maatregelen genomen die wellicht positieve gevolgen hebben.

[3] Het KB verplicht in artikel 4 dat de batterijen en accu's gemakkelijk uit de apparaten moeten kunnen worden genomen. Bijlage II van het KB is een lijst van categorieën apparaten waarop artikel 4 niet van toepassing is. Deze bepalingen zetten artikel 5 van Richtlijn 91/157/EEG om.

[4] Artikelen 5 tot en met 9, die hoofdstuk III van het KB vormen, bepalen welke merktekens moeten worden aangebracht op de batterijen en accu's.

b) Voorgestelde wijzigingen

[5] Het ontwerp-KB voert de volgende drie wijzigingen in. Ten eerste wordt de definitie van "op de markt brengen" (art. 1) geschrapt. Deze term is namelijk gedefinieerd door de wet van 21 december 1998 betreffende de productnormen ter bevordering van duurzame productie- en consumptiepatronen en ter bescherming van het leefmilieu en de volksgezondheid. Aangezien het voorgestelde KB daarvan een uitvoeringsbesluit is, geldt voormelde definitie ook voor de toepassing van het KB.

[6] Ten tweede wordt het op de markt brengen van batterijen en accu's die meer dan 0,0005 gewichtsprocent kwik bevatten verboden (art. 2). De batterijen en accu's worden nader omschreven in de bijlage van het ontwerp-KB. Een uitzondering wordt gemaakt voor knoopcellen, zij mogen hoogstens 2 gewichtsprocent kwik bevatten. Dit artikel is de omzetting van art.3, lid 1 van Richtlijn 91/157/EEG, zoals gewijzigd door Richtlijn 98/101/EG van de Commissie van 22 december 1998.

[7] Ten slotte wordt vanaf 1 januari 2008 het *cadmium*gehalte in beginsel beperkt tot 0,0020 gewichtsprocent, tenzij de producent of invoerder kan aantonen dat er voor een toepassing geen geschikt en technisch gelijkwaardig alternatief bestaat dat een geringere hoeveelheid gevaarlijke stoffen en/of minder verontreinigde stoffen bevat (art. 3). Een ministerieel besluit moet een lijst van toepassingen vaststellen. Deze beperking wordt niet als zodanig door een Richtlijn geregeld, maar is de concrete uitvoering van de verplichting om programma's op te stellen met het oog op het verminderen van de hoeveelheid metalen in batterijen en accu's. Het Belgisch programma dat bij het ontwerp-KB gevoegd is, geeft hierover nadere uitleg.

B. Advies

a) Beperking van het kwikgehalte

[8] De bepaling ter beperking van het *kwik*gehalte is een correcte omzetting van de Richtlijn 91/157/EEG, zoals gewijzigd door Richtlijn 98/101/EG. Deze Richtlijn steunt op artikel 95 (oud art. 100 A) van het EG-Verdrag en beoogt bijgevolg volledige harmonisatie van de wetgeving van de Lidstaten wat dat aspect betreft. De Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO) maakt dan ook geen bezwaar tegen dit onderdeel van het ontwerp-KB.

b) Beperking van het cadmiumgehalte

[9] De bepaling ter beperking van het *cadmium*gehalte vloeit niet voort uit een precieze Europese norm. België is wel verplicht om een programma op te stellen ter vermindering van de hoeveelheid zware metalen in batterijen en accu's. België geeft hieraan invulling door vanaf 1 januari 2008 het op de markt brengen te verbieden van batterijen en accu's die meer dan 0,0020 gewichtsprocent cadmium bevatten. Zoals hierboven uiteengezet, is een uitzondering voorzien.

[10] De FRDO stelt het volgende vast.

- i) Toepassingen van cadmium die een risico vormen voor de volksgezondheid en het leefmilieu, moeten zo beperkt mogelijk worden gehouden.
- ii) Het ongecontroleerd storten of verbranden van cadmiumhoudende batterijen is niet verantwoord, want het leidt tot een verhoogde verontreiniging van het milieu. België

heeft een studie uitgevoerd die de risico's van cadmium evalueert. Tot dusver zijn er voorlopige resultaten bekend. Een kort overzicht van deze resultaten is opgenomen in bijlage 2. Deze studie kadert in het "programma bestaande stoffen" dat gebaseerd is op de Verordening (EEG) nr. 793/93 van de Raad van 23 maart 1993 inzake de beoordeling en de beperking van de risico's van bestaande stoffen.

- iii) Het alternatief voor het merendeel van de toepassingen van cadmiumbatterijen zijn nikkelmetaalhydridebatterijen. Globaal genomen leveren zij volgens studies betere milieuresultaten op. Voor een aantal toepassingen, onder meer medische apparatuur, bestaan er echter op dit ogenblik geen alternatieve technische oplossingen voor de nikkelcadmiumbatterijen.
- iv) Het ontwerp-KB moet voor commentaar worden aangemeld bij respectievelijk de Wereldhandelsorganisatie (met toepassing van de Overeenkomst inzake Technische Handelsbelemmeringen) en de Europese Commissie (met toepassing van Richtlijn 98/34/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 juni 1998 betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften).

[11] De leden van de FRDO verschillen van mening over de wenselijkheid van de maatregel van het ontwerp-KB.

[12] Een deel van de leden steunt het voorliggende ontwerp om verschillende redenen. Het gaat om één van de vier voor- en ondervoorzitters, vier van de zes vertegenwoordigers van de milieubeschermingsorganisaties, drie van de zes vertegenwoordigers van de organisaties voor ontwikkelingssamenwerking, één van de twee vertegenwoordigers van de verbruikersorganisaties en één van de zes vertegenwoordigers van de wetenschappelijke milieus. Zij halen volgende redenen aan:

- i) België behoort bij de koplopers van cadmiumverontreiniging in Europa.
- ii) Selectieve ophaling van cadmiumbatterijen kan niet de hele stofkringloop bevatten. Een percentage batterijen zal altijd bij het gewone huisafval terecht komen, dat gestort of verbrand wordt. Het is veel moeilijker om controle uit te oefenen op de selectieve ophaling bij de Belgische gezinnen dan op de afvalproductie van enkele zinkbedrijven.
- iii) De directe sociale en economische gevolgen zijn te verwaarlozen. België heeft geen producenten van nikkelcadmiumbatterijen. De buitenlandse producenten van nikkelcadmiumbatterijen produceren eveneens de nikkelmetaalhydridebatterijen en de verkoopspreisen liggen in dezelfde orde van grootte.
- iv) De eventuele indirecte negatieve sociale en economische gevolgen van het principiële verbod wegen voor dat deel van de FRDO niet op tegen de duidelijke milieuvoordelen ervan. De maatregel in het ontwerp-KB kan aanleiding geven tot het verminderen of het verdwijnen van de afzet van de aan de zinkproductie verbonden cadmiumwinning. Cadmium moet het statuut krijgen van te verwijderen afvalstof. De berging is gemakkelijk te controleren en kan op een veilige manier gebeuren.
- v) Op Europees niveau is er een eerste ontwerp van Richtlijn in de maak bij het Directoraat-Generaal Milieu van de Commissie (DG XI), die een geleidelijke stopzetting van de productie van cadmiumbatterijen beoogt, evenwel met uitzonderingen voor bepaalde toepassingen.
- vi) Noch vanuit internationaalrechtelijk, noch vanuit Europeesrechtelijk oogpunt bestaat er bezwaar tegen de maatregel uit het ontwerp-KB. De maatregel in het ontwerp-KB is juridisch conform aan het vrij verkeer van goederen, zowel wat de

EG- als de Wereldhandelsorganisatie-criteria betreffen, die gelden voor milieumaatregelen.

- vii) Het ontwerp-KB zelf voorziet in een lange overgangstermijn die loopt tot 1 januari 2008. Bovendien kunnen er afwijkingen bekomen worden voor toepassingen waarvoor er nog geen milieuvriendelijker oplossingen bestaan.

[13] Een tweede deel van de leden, dat bestaat uit één van de vier voor- en ondervoorzitters, vier van de zes vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties en de twee vertegenwoordigers van de energieproducenten, heeft een andere mening. Zij zijn van oordeel dat het bereiken van de algemene doelstelling van de beperking van gevaarlijke stoffen in batterijen en accu's gebaseerd dient te zijn op een risico-analyse waarbij enkel risicobeperkende maatregelen dienen te worden genomen indien er een onaanvaardbaar risico is. Specifiek naar de beperking van cadmium in batterijen kan dit deel van de FRDO het voorstel niet ondersteunen om verschillende redenen.

- i) Van de risico-analyse naar cadmium en cadmiumoxide die door België werd uitgevoerd, zijn enkel de voorlopige resultaten bekend (zie bijlage 2). Hieruit blijkt dat er geen risico's voor de consument zijn, wat betekent dat elk huidig gebruik van cadmium in consumentengoederen veilig is. De antropogene blootstelling van het leefmilieu in het algemeen aan cadmium is significant verminderd tijdens de laatste decennia en in de risico-analyse werden enkel lokale risico's voor het leefmilieu geïdentificeerd te wijten aan een historische cadmiumvervuiling rond bepaalde gebieden. Rond deze lokale gebieden werden aangepaste risicobeperkende maatregelen uitgewerkt met zeer positieve resultaten. Vanuit de conclusies van de risico-analyse is het dan ook niet aanvaardbaar dat het gebruik van cadmium beperkt wordt vanuit zijn intrinsieke eigenschappen en niet vanuit de geïdentificeerde risico's die niet bestaande zijn voor deze toepassingen. Cadmiumtoepassingen, waarvan nikkelcadmiumbatterijen deel uitmaken, vertegenwoordigen slechts 2% van de bronnen van cadmium in het leefmilieu.
- ii) Vanuit de initiatieven van de industrie in het kader van BEBAT, versterkt door de aanvaardingsplicht voor wit- en bruingoedtoestellen, is de selectieve ophaling van batterijen een feit. Hierbij wordt het cadmium gerecycleerd waarbij een verbod op het gebruik van deze batterijen deze recyclage volledig in vraag zal stellen. Specifiek voor het afvalbeheer zal deze maatregel een belangrijke impact hebben aangezien de hoeveelheid afval zal stijgen vanuit afgedankte elektronische producten, omdat geen alternatieve batterijen kunnen worden gebruikt en omwille van de kortere levensduur.
- iii) Vanuit een technisch oogpunt zijn nikkelcadmiumbatterijen in bepaalde industriële toepassingen zoals noodverlichting en medische hulpapparatuur het enige technische alternatief. Een verplichte vervanging zal gevolgen hebben zowel naar de aanpassing van de apparatuur waarin de batterij gebruikt wordt alsook naar de betrouwbaarheid en veiligheid van deze toepassingen.
- iv) België is één van de grootste producenten van cadmium. Door de invoering van een verbod van het op de markt brengen van nikkelcadmiumbatterijen zullen niet enkel de producenten van cadmium ernstige economische gevolgen ondervinden maar eveneens de producenten van batterijen en de producenten van elektronische producten die nikkelcadmiumbatterijen bevatten.
- v) Vanuit internationaalrechtelijk alsook van Europeesrechtelijk oogpunt zijn er volgens dit deel van de Raad bezwaren aangevoerd tegen een dergelijke voorbarige maatregel en dit omwille van het feit dat de voorgestelde maatregel, vanuit de conclusies van de risico-analyse, niet noodzakelijk is voor het beoogde doel. De Europese Richtlijn met betrekking tot de geleidelijke stopzetting van de

productie van nikkelcadmiumbatterijen betreft slechts een voorontwerp van DG XI waarop reeds tal van landen hun formele juridische bezwaren hebben geuit in het kader van handelsbelemmeringen en waartegen ook een aantal EU departementen zich eerder negatief hebben uitgesproken.

[14] Een derde deel van de leden van de FRDO, met name één van de vier voor- en ondervoorzitters, één van de zes vertegenwoordigers van de ontwikkelingsorganisaties, drie van de zes vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties, één van de zes vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties en drie van de zes vertegenwoordigers van de wetenschappelijke milieus, wenst zich op dit ogenblik niet uit te spreken over het deel van het ontwerp-KB met betrekking tot de beperking van het cadmiumgehalte van de batterijen. Zij wensen te wachten op de definitieve resultaten van de Belgische studie die de risico's van cadmium evalueert. Zij wensen eveneens te beschikken over precieze gegevens over de directe en indirecte sociale en economische gevolgen, met name wat betreft het tewerkstellingseffect en het prijseffect.

[15] De FRDO vraagt dat er eveneens aandacht wordt besteed aan een andere belangrijke bron van cadmiumverontreiniging, namelijk het gebruik van kunstmest.

C. Bijlagen

Bijlage 1   Aantal aanwezige en vertegenwoordigde stemgerechtigde leden op de Algemene Vergadering van 14 december 1999

- 3 van de 4 voor- en ondervoorzitters,
- 4 van de 6 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor milieubescherming,
- 4 van de 6 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor ontwikkelingssamenwerking,
- 1 van de 2 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties die de belangen van verbruikers verdedigen,
- 3 van de 6 vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties,
- 5 van de 6 vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties,
- de 2 vertegenwoordigers van de energieproducenten,
- 4 van 6 vertegenwoordigers van de wetenschappelijke milieus.

Totaal: 26 van de 38 stemgerechtigde leden.

Bijlage 2 Voorlopige resultaten van een Belgische studie over de risico's van cadmium

Op het vlak van het leefmilieu, zijn er conclusies voor

- het eco-systeem van het water (A),
- het eco-systeem van de aarde (B),
- het eco-systeem van de lucht (C).

Op het vlak van de gezondheid, zijn er conclusies voor

- de werknemer (D),
- de gebruiker (E),
- de mens blootgesteld via het leefmilieu (F).

De evaluatie van de risico's in de conclusies wordt weergegeven door drie mogelijke besluiten:

1. nood aan bijkomende informatie of tests.
2. maatregelen om de risico's te verkleinen zijn niet vereist.
3. maatregelen om de risico's te verkleinen zijn nodig.

Voorlopige resultaten van de risico-analyse:

- voor het leefmilieu:
conclusies 1 en 3 voor de eco-systemen water (A), aarde (B) en lucht (C),
- voor de gezondheid:
conclusies 1 en 3 voor de werknemer (D)
conclusie 2 voor de gebruiker (E)
conclusies 1 en 2 voor de mens blootgesteld via het leefmilieu (F).

Referentie van deze studie: Risk Assessment Report Cadmium. Draft version, September 1999. Prepared for the Technical Meeting on Existing Chemicals following Council Regulation (EEC) 793/93. Rapporteur: Ministry of Social Affairs, Public Health and the Environment, Belgian Federal Department of the Environment, 95p.

Bijlage 3   Personen die meewerkten aan dit advies

Voorzitter van de werkgroep

Prof. Luc LAVRYSEN (UG)

Leden van de Raad of hun vertegenwoordiger

Mevr. Ingrid DEHERDER (ACLVB)

Mme Paulette HALLEUX (DETIC-Fedichem)

Dhr. Bart MARTENS (BBL)

Mme Anne PANNEELS (FGTB)

Mme Edilma QUINTANA (CNCD)

Dhr Peter TULKENS (Fabrimetal)

Dhr Patrick VAN DEN BOSSCHE (Fabrimetal)

Dhr. Dirk VAN EVERCOOREN (ABVV)

Uitgenodigde experts

Mme. Douceline DECOCK (Dienst Risicobeheersing van het Ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu)

Prof. Dr. Jacques KÜMMER (Ecole de Santé Publique, ULB)

Prof. Dr. Ir. Gerrit VONKEMAN (Universiteit Utrecht)

Dr. Geert VAN CALSTER (Instituut voor Milieu- en Energierecht, KU Leuven)

Medewerkers van het secretariaat van de Raad

Dhr. Jan De Smedt

Mevr. Stefanie Hugelier